

NYELVFEJLŐDÉSI ZAVAR KUTATÓCSOPORT SZAKMAI BESZÁMOLÓJA AZ 1. ÉVRE VONATKOZÓAN

A kutatási projekt indításához az elvégzendő tevékenységek és a módosított költségvetés illesztése után kutatásaitikai kérelmet nyújtottunk be a Modul 1-2-re vonatkozóan az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Tudományos és Kutatásaitikai Bizottságához, mely kérelmünkre engedélyezte a finanszírozott kutatás megindítását. Az alábbiakban a kutatási tervben megadott modulonkénti tagolásban számolunk be az első projektévben végzett tevékenységekről.

A Modul 1. célja a nyelvi problémák előfordulási gyakoriságának feltárása a tanulási és beilleszkedési zavart mutató gyermekek körében. Ennek érdekében az első projektév során véglegesítettük a nyelvi teljesítmények vizsgálatára alkalmazandó tesztbatteriót, a Lukács és Kas (előkészületben) által kialakított Komplex Beszélt Anyanyelvi Képességteszt (KOBAK) releváns szubtesztjeit. Az első évben véglegesítésre kerültek a kognitív kontroll mérését célzó teszt-feladatok is (Modul 2), amelyekkel a nyelvi elmaradást mutató gyermekek alcsoportján belül elkülönítjük a nyelvi zavart mutató gyermekeket a nyelvi eltéréseket mutató gyermekektől (pl. kisebbségi nyelvet beszélő gyermekek, két- és többnyelvű gyermekek stb.). A vizsgálatok elvégzéséhez 13 fő, a kutatásban adatgyűjtést vállaló logopédus résztvevő jelentkezését fogadtuk el, tevékenységi területük Fejér, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Pest, Zala és Bács-Kiskun megye, illetve Budapest. A résztvevő munkatársak számára a kutatási feladatokról részletes eljárásrend készült, mely egységesen szabályozza a résztvevő gyerekek bevonásának folyamatát, a szülők és intézményvezetők tájékoztatását és beleegyezését, a vizsgálatok előzetes adminisztrációját, alapvető demográfiai adatok rögzítését, a szakvélemények áttekintését és feldolgozását, a vizsgálatok elvégzésének menetét és az adatok kezelésének mikéntjét. A részletes tesztelési protokoll mellett, 2 alkalommal rendeztünk az adatgyűjtésben résztvevő logopédusok módszertani tréninget. A kutatásaitikai engedélyben foglaltaknak megfelelően a logopédusok maguk toborozták működési területükön, intézményeikben a vizsgálatokban résztvevő, tanulási és beilleszkedési zavart mutató gyermekeket. A projektév végére a vállalásokat meghaladva 105 BTMN-t mutató gyerek nyelvi felmérése történt meg, az adatok digitális rögzítése, normákhoz illesztése, értékelése jelenleg folyik. Ezen gyermekek közül a nyelvi tesztben gyengén teljesítők a kognitív vizsgálatokban is részt vesznek. Ezeknek a vizsgálatoknak a megkezdése részben időben eltolódva, részben párhuzamosan zajlott a nyelvi tesztek kiértékelésével, és amint a nyelvi tesztek feldolgozása befejeződik, tovább folytatódik a nyelvi elmaradással azonosított csoportokon belül a nyelvi zavart mutató gyermekek elkülönítése a nyelvi eltéréseket mutató gyermekektől. A vizsgálatok folyamatosan zajlanak, a különböző fázisokban már több mint 120 gyermek vett részt. Közben a szakvélemények feldolgozása is folyamatosan zajlik és a két modulból nyert eredményekkel integrálva készülnek a publikációk. E modulok témájához kapcsolódóan megjelent egy Q1-es <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2023.105993> és egy Q2-es <https://doi.org/10.1177/17446295231189018> publikáció is az első évben.

A Modul 3 célja egy zeneterápián alapuló intervenciók módszer kidolgozása az iskoláskorú gyermekek kognitív-nyelvi képességeinek fejlesztésére. A projekt első évében a módszertan véglegesítése és a második év tesztelési időszakát előkészítő tevékenységek zajlottak. Elkezdődött a kutatásban résztvevő zeneterapeuta kollégák toborzása is. Májusban az ELTE-PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájának Gyógypedagógiai Programjában sor került Varga Ágnes (témavezetők: Marton Klára és Jakab Zoltán) nyilvános doktori védésére a modul zeneterápiás módszertani alapjait adó témakörben: „Zenei tevékenységek hatása a kognitív kontroll folyamatokra” címmel. Júniusban a modul alapját képező Zene Tere program facebook

és print kampány tervezete 1. helyezést érte el az ELTE V. Tudománykommunikációs versenyén [\(Varga Ágnes: A Zene Tere \(elte.hu\)\)](#).

A Modul 4 célja a nyelvfejlődési késést mutató kis óvodás gyermekek számára bizonyítékokon alapuló, hatékony és eredményes pszichomotoros szemléletű korai beavatkozási módszer kidolgozása, amely a hazai szakszolgálati rendszer keretei közé illeszthető.

A projekt első évében az intervenciós program kidolgozását két irányból készítettük elő.

Egyrészt a nyelv és szenzomotoros folyamatok kapcsolatának elméleti kereteit vázoltuk fel a megtestesülő megismerés (embodied cognition theory) szemléletében. Valamint szakirodalmi feldolgozást végeztünk a mondókázás, éneklés korai nyelvi fejlődést serkentő hatásáról. A témák tanulmányozásába két logopédus hallgatót is bevontunk, akik szakdolgozati témaként is feldolgoztak egy-egy témakört. A korai logopédia intervencióval foglalkozó logopédusok csoportja segítségével problématerképét állítottunk össze a hazai korai logopédiai intervenció és a nyelvi késés három éves kori szűrésének és kezelésének helyzetéről és megkezdjük a modulhoz kapcsolódó kutatásban résztvevő logopédusok toborzását. Szakmai előadásokat tartottunk a témában a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége és a Démoszthenész Egyesület korai ellátással foglalkozó konferenciáján. Kéthavi rendszerességgel továbbképző műhelyt tartottunk 20-25 logopédus számára a nyelvi késés vizsgálatáról és az általunk meghonosítani kívánt terápiás szemléletről.